Drama van Seneca in werkvertaling

Lucius Annaeus Seneca, *Trojaanse vrouwen*. **Vertaling Theo van de Vliet. Uitg. Chaironeia, Leeuwarden 2003. 75 pp., pb. ISBN 90 76792100. € 9,25. www.chaironeia.myweb.nl.**

De in Leeuwarden gevestigde uitgeverij Chaironeia heeft de afgelopen jaren van zich laten horen met vertalingen van Plutarchus. Daarnaast publiceert ze ook andere, kleine vertalingen, meestal van drama-teksten. Recent verscheen een nieuwe Nederlandse versie van Seneca's *Trojaanse vrouwen* door Theo van de Vliet.

De tragedies van de Romeinse auteur en wijsgeer Seneca (ca. 4 v.Chr.–65 n.Chr.) zijn niet bedoeld geweest voor reële opvoering, maar gelden als 'leesdrama's', die opvallen door hun zwaar retorische toon en groot vertoon van pathos. Het lijkt een eerste eis dat een vertaling deze kenmerken weergeeft door een strakke metrische vorm en een opzwepende stijl.

Deze uitgave laat helaas zien hoe het niet moet. De vertaler koos voor een onbestemd soort proza, dat weliswaar is afgedrukt als poëzie, maar daar in vorm en stijl niet aan doet denken. Het levert passages op als de volgende:

'Pyrrhus, wat sta je daar te treuzelen? Vooruit,
open mijn borst met je zwaard en breng de schoonouders van jouw Achilles
weer bijeen! Moordenaar van oude mannen, nu moet je doorgaan:
dit bloed is ook geknipt voor jou.' (p. 66; = 1000-3)

'Waarom, Trojaanse vrouwen, rukken jullie zo bedroefd je haren uit,
slaan op je ongelukkige borsten en besproeien je wangen
overvloedig met tranen? Wat wij leden had weinig om het lijf,
als dat met tranen te verhelpen was. Voor jullie viel Troje eerst pás,
voor mij al sinds dat beest mijn lichaam
achter zijn snelle strijdkar sleepte en de kar van Pelisch hout
zwaar kreunde en trilde onder Hectors gewicht.' (p. 37; = 409-15)

Verder commentaar lijkt me hier overbodig: dit is hooguit het niveau van een werkvertaling in de klas. Voor de weergave van koorliederen gebruikt de vertaler bovendien rijm, zij het niet consequent.

'Wie verdriet heeft ziet graag anderen lijden,
dat hele volkeren zich luidkeels aan rouwbeklag wijden.
Pijn en verdriet schijnen minder hard
als velen gelijkelijk delen in de smart.
Altijd, ach altijd is verdriet rancuneus,
blij wanneer ook anderen een gelijk lot is beschoren
en het niet als enige is uitverkoren.
Er is niemand, er is er geen
die het lot weigert van iedereen.' (p. 67, = 1009-17)

Onbeholpen ritme en syntaxis, ouderwetse woorden, stoplappen: het hele arsenaal aan middelen van zondagsdichters is gehanteerd.

Ik kan nog ingaan op de werkelijk bedroevende inleiding, die niet meer geeft dan een korte voorgeschiedenis van het verhaal, of op het totale gebrek aan informatie over de vertaler, de auteur, de gebruikte Latijnse tekst, bestaande edities en vertalingen of de gevolgde vertaalstrategie. Ook is kritiek mogelijk op de vele tientallen voetnoten, en op slordigheden zoals een onbedoelde wisseling van lettertype (p. 34) of een verkeerd geboortejaar van Seneca (achterflap). 'Maar laat ons zwijgen...'

Er is zeker behoefte aan vertalingen van Seneca's retorische drama's, en het is moedig als een uitgever en een vertaler zich eraan wagen. Maar met dit soort halfslachtige pogingen is niemand geholpen.

VINCENT HUNINK